



**ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР**

НАКАЗ

11.09.2026

м. Ужгород

№ 83

Про проведення обласного
конкурсу календарних
хліборобських обрядів
«Коло Сварога»

На виконання наказу департаменту освіти та науки Донецької облдержадміністрації від 05.01.2026 № 2/163-26-ОД «Про затвердження Плану обласних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2026 рік (за основними напрямками позашкільної освіти)», з метою збереження, дослідження та популяризації українських календарно-хліборобських, родинних і локальних традицій, формування у дітей та учнівської молоді ціннісного ставлення до природної й культурної спадщини України, усвідомлення взаємозв'язку природи, господарської діяльності людини, традиційної культури та повсякденного життя українців,

НАКАЗУЮ:

1. Організувати та провести з 10.10.2026 по 20.11.2026 обласний конкурс календарних хліборобських обрядів «Коло Сварога» (далі – Конкурс) в заочній формі.
2. Затвердити склад журі Конкурсу (додається).
3. Затвердити План забезпечення Конкурсу (додається).
4. Затвердити Умови проведення Конкурсу (додаються).
5. Відповідальним за організацію та проведення Конкурсу призначити Олену Гнибиду, методиста Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі – ДООЕНЦ).
6. Відповідальному за організацію та проведення Конкурсу:
 - 6.1. Здійснити організаційно-методичний супровід Конкурсу;
 - 6.2. Надати інформацію про підсумки проведення Конкурсу 21.11.2026;
 - 6.3. Забезпечити висвітлення результатів Конкурсу на сайті ДООЕНЦ та у соціальних мережах.

7. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Директор



Олександр ПАРАЩЕНКО

Ознайомлення з наказом направлено через WhatsApp

_____ Олена Гнибіда

_____ Ольга Похілько

_____ Юлія Горох

_____ Наталія Шмакова

_____ Аліна Гнибіда

_____ Лариса Боєнко

_____ Євгенія Харієнко

_____ Наталя Рикунова

_____ Ірина Щепіхіна

_____ Юлія Кучерук

_____ Катерина Штепа

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного
центру
11.09.2026 №

**Склад журі
обласного конкурсу конкурсу календарних хліборобських обрядів
«Коло Сварога»**

Голова журі:

Олександр Парашенко директор

Члени журі:

Юлія Горох методист;

Наталія Шмакова методист;

Аліна Гнибіда завідувачка відділу екології та
природоохоронної роботи;

Лариса Боєнко керівник гуртка;

Євгенія Харієнко керівник гуртка;

Наталя Рikuнова керівник гуртка;

Ірина Щепіхіна керівник гуртка.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного
центру
11.09.2026 №

**План забезпечення
обласного конкурсу календарних хліборобських обрядів
«Коло Сварога»**

№ з/п	Заходи	Відповідальна особа	Дата виконання
1	Підготовка листів, наказу про проведення Конкурсу	Олена Гнибіда	до 15.09.2026
2	Розсилка листа	Катерина Штепа	15.09.2026
3	Висвітлення наказу для ознайомлення	Катерина Штепа	15.09.2026
4	Розробка афіші	Олена Гнибіда	до 15.09.2026
5	Прийом робіт	Олена Гнибіда	10.10.2026- 10.11.2026
6	Оцінювання робіт	Юлія Горох Наталія Шмакова Аліна Гнибіда Лариса Боєнко Євгенія Харієнко Наталя Рикунова Ірина Щепіхіна	11.11.2026 – 16.11.2026
7	Підведення підсумків	Олена Гнибіда	до 20.11.2026
8	Висвітлення наказу, підсумкового протоколу на сайті ДООЕНЦ	Катерина Штепа	21.11.2026
9	Надання інформації про підсумки проведення	Олена Гнибіда	До 20.11.2026
10	Розробка електронної нагородної атрибутики	Аліна Гнибіда	до 24.11.2026
11	Висвітлення нагородної атрибутики на сайті Центру	Ольга Похілько	25.11.2026

Підготувала:
Методист

Олена Гнибіда

УМОВИ

проведення обласного конкурсу календарних хліборобських обрядів «Коло Сварога»

I. Загальні положення

1. Обласний конкурс календарних хліборобських обрядів «Коло Сварога» (далі – Конкурс) проводиться з метою збереження, дослідження та популяризації українських календарно-хліборобських, родинних і локальних традицій, формування у дітей та учнівської молоді ціннісного ставлення до природної й культурної спадщини України, усвідомлення взаємозв'язку природи, господарської діяльності людини, традиційної культури та повсякденного життя українців.

2. Ідея Конкурсу – дослідити живий зв'язок природи, людини і традиції та показати, як досвід попередніх поколінь зберігається, передається і набуває нового життя сьогодні.

Концептуальною основою Конкурсу є природний і господарський цикл:

**земля → зерно → рослина → урожай → хліб → традиція →
збереження → новий цикл.**

Гасло Конкурсу: «Від природи – до традиції. Від покоління – до покоління».

3. Основними завданнями Конкурсу є:

- поглиблення знань дітей та учнівської молоді про природу, сезонні зміни та їхній зв'язок із традиційною господарською діяльністю людини;
- ознайомлення з українським народним календарем, хліборобськими традиціями, звичаями та обрядами;
- дослідження, документування та збереження родинних і локальних традицій, зокрема традицій громад Донеччини;
- залучення учасників до пошукової, дослідницької, етнографічної, практичної та творчої діяльності;
- розвиток інтересу до історії своєї родини, громади та краю;
- вивчення традиційних способів вирощування, заготівлі, зберігання, перероблення та використання природної сировини;
- популяризація ощадливого використання природних ресурсів та екологічно доцільних традиційних практик;
- сприяння передаванню родинного досвіду між поколіннями;
- формування національної ідентичності та поваги до природної й культурної спадщини українського народу;
- формування електронного банку пошукових, етнографічних, краєзнавчих та інших матеріалів, зібраних учасниками Конкурсу, для їх збереження, популяризації та використання в освітній діяльності.

II. Учасники Конкурсу

1. До участі у Конкурсі запрошуються здобувачі освіти закладів загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти віком від 6 до 18 років.

2. Конкурсні роботи розглядаються з урахуванням таких вікових категорій:

- молодша – 6–10 років;

- середня – 11–14 років;
- старша – 15–18 років;
- родинна – без вікових обмежень для дорослих членів родини за обов'язкової участі дитини віком від 6 до 18 років.

3. Участь у Конкурсі може бути індивідуальною або родинною.

4. Родинна робота передбачає спільну діяльність представників не менше двох поколінь однієї родини. У конкурсній роботі зазначається внесок кожного учасника.

5. Допомога дорослих учасникам молодшої вікової категорії допускається. При цьому дитина повинна брати безпосередню участь у пошуку матеріалу та створенні конкурсної роботи, розуміти її зміст.

6. Під час оцінювання журі враховує вік учасника, рівень його самостійності та відповідність складності виконаної роботи віковим можливостям автора.

III. Організація та керівництво Конкурсом

1. Загальне керівництво Конкурсом здійснює департамент освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації.

2. Безпосередня організаційно-методична та координаційна робота з проведення Конкурсу покладається на Донецький обласний еколого-натуралістичний центр (далі – ДОЕНЦ).

3. Для оцінювання конкурсних робіт формується журі Конкурсу.

IV. Строки та порядок проведення Конкурсу

1. Конкурс проводиться з 10 жовтня до 20 листопада 2026 року у заочному форматі.

2. Для участі у Конкурсі необхідно до 10 листопада 2026 року заповнити електронну реєстраційну форму за посиланням:

<https://forms.gle/qj2SdGKQFeBwAVpH8>

3. У реєстраційній формі учасник:

- зазначає відомості про автора та керівника (за наявності);
- для родинної роботи зазначає її учасників;
- обирає один із напрямів Конкурсу;
- зазначає спосіб представлення конкурсної роботи;
- додає активне посилання на конкурсну роботу.

4. Один учасник або одна родина може подати одну конкурсну роботу.

5. Реєстрація через електронну форму є обов'язковою.

Матеріали, надіслані електронною поштою, через месенджери або в інший спосіб без заповнення реєстраційної форми, не розглядаються.

6. Посилання на конкурсні матеріали повинно бути відкритим для перегляду без додаткового запиту дозволу та залишатися доступним до офіційного підбиття підсумків Конкурсу.

V. Напрями Конкурсу

1. Учасник обирає один із трьох напрямів відповідно до змісту своєї роботи.

Як обрати напрям

Якщо конкурсна робота про...	Напрямок
зерно, зернові культури, їх вирощування та перероблення, урожай, борошно, хліб	«Від зернини до хліба»
пори року, народний календар, сезонні свята, сівбу, жнива, урожай, календарні звичаї та обряди	«Коло року: традиції та обряди»
родинний рецепт, ремесло, спосіб заготівлі, використання рослин, сімейну чи місцеву традицію, що передається між поколіннями	«Традиція, що живе»

Перелік запропонованих тем є орієнтовним. Учасник може обрати власну тему, якщо вона відповідає змісту напрямку та загальній ідеї Конкурсу.

1. «Від зернини до хліба»

Напрямок присвячений дослідженню зернових культур, хліборобства, шляху від зернини до врожаю і хліба, традицій вирощування, збирання, зберігання та перероблення зерна, місця хліба у повсякденному житті й обрядовій культурі українців.

Орієнтовні теми:

- зернові культури мого краю;
- від зернини до врожаю;
- як сіяли і збирали хліб наші предки;
- традиційні способи обмолоту та зберігання зерна;
- млини мого краю;
- від зерна до борошна;
- як пекли хліб у моїй родині;
- обрядовий хліб;
- хлібні традиції мого села, міста, громади;
- традиційні та сучасні способи вирощування зернових;
- оццадливе ставлення до зерна і хліба.

2. «Коло року: традиції та обряди»

Напрямок присвячений дослідженню зв'язку сезонних змін у природі, господарської діяльності людини, народного календаря, свят, звичаїв та обрядів.

Орієнтовні теми:

- природа і народний календар;
- весняні, літні, осінні та зимові традиції;
- традиції початку польових робіт і сівби;
- жнивварські традиції;
- свята врожаю;
- народні прикмети та спостереження за природою;
- календарні традиції моєї родини;
- календарно-обрядові традиції мого села, міста, громади;
- локальні звичаї та обряди;
- традиційні способи взаємодії людини з природою;
- як давні традиції змінюються і продовжують жити сьогодні.

Особливо вітаються роботи, створені на основі власних спостережень, родинних історій, спогадів старших людей, місцевого матеріалу та польових досліджень.

3. «Традиція, що живе»

Напрямок присвячений дослідженню, збереженню, передаванню та сучасному переосмисленню родинних і місцевих традицій, пов'язаних із природою, харчовою культурою, господарськими практиками, святами та ремеслами.

Орієнтовні теми:

- родинні рецепти та історії страв;
- традиції приготування святкових і повсякденних страв;
- сімейні кулінарні секрети;
- способи заготівлі та зберігання продуктів;
- традиції використання лікарських, пряних та інших рослин;
- родинні традиції святкування;
- традиційні ремесла та технології;
- дідухи та вироби із соломи;
- обрядові композиції;
- вироби із зерна, трав та інших природних матеріалів;
- традиційні способи використання природних матеріалів;
- відновлення забутих родинних або місцевих практик;
- сучасне екологічне переосмислення традицій.

Конкурсна робота має не просто демонструвати рецепт, виріб, технологію чи звичай, а розкривати історію традиції, її походження, значення та спосіб передавання.

Під час дослідження учасник може з'ясувати:

Хто започаткував традицію? → Від кого про неї дізналися? → Коли і чому її дотримувалися? → Як вона передавалася? → Що змінилося з часом? → Що залишилося незмінним? → Чому ця традиція важлива сьогодні?

Якщо досліджується родинний рецепт, конкурсною роботою є не лише рецепт страви, а історія того, як він з'явився, зберігався, змінювався та передавався в родині.

VI. Способи представлення конкурсної роботи

1. Учасник обирає один із трьох способів представлення конкурсної роботи. Усі способи є рівноцінними. Спосіб представлення роботи не є окремою номінацією та не надає переваг під час оцінювання.

1. «Дослідити і написати»

Пошукова, пошуково-дослідницька або етнографічна робота відповідно до віку учасника.

Для учасників 6–10 років – до 3 сторінок.

Робота може містити родинну історію, результати розмови зі старшими, власного спостереження чи пошуку, фотографії, малюнки, копії родинних записів тощо.

Для учасників 11–14 років – до 5 сторінок.

У роботі бажано використати декілька джерел інформації, власні спостереження, опитування, інтерв'ю, фотографії або інший самостійно зібраний матеріал та сформулювати власні висновки.

Для учасників 15–18 років – до 10 сторінок.

Робота має містити мету, опис проведеного пошуку або дослідження, використані джерела, власний матеріал, його аналіз та висновки.

Зазначений обсяг є максимальним. Додатки до основного обсягу не враховуються.

Обсяг роботи не впливає на кількість балів. Перевага надається змістовним роботам із власним матеріалом учасника.

2. «Дослідити і розповісти»

Відеоісторія, відеодослідження або відеопрезентація тривалістю до 5 хвилин.

У відео потрібно розкрити:

- що досліджував учасник;
- де або від кого отримав інформацію;
- що виконав самостійно;
- що нового дізнався;
- чому досліджена традиція, знання або практика є важливою.

Відеоматеріал розміщується на YouTube або Google Drive з відкритим доступом за посиланням.

3. «Дослідити і створити»

Практична творча робота, пов'язана з тематикою Конкурсу.

Це може бути дідух, виріб із соломи, зерна, трав чи інших природних матеріалів, обрядова композиція, практичне відтворення традиційної технології або інша робота, що відповідає напрямку Конкурсу.

Учасник подає 3–5 фотографій роботи та короткий опис, у якому зазначає:

- що створено;
- де або від кого дізнався про відповідну традицію;
- значення виробу або його окремих елементів;
- використані матеріали та технології;
- власний внесок;
- що нового дізнався під час роботи.

Вітається усвідомлене використання місцевих природних, повторно використаних та екологічно доцільних матеріалів.

Особливості участі дітей 6–10 років

Від учасників молодшої вікової категорії не вимагається виконання складного наукового дослідження.

Дитина може поспілкуватися з батьками, бабусею, дідусем чи іншими старшими людьми про традиції родини, дослідити стару фотографію, родинний рецепт або предмет, провести власне спостереження, спробувати разом із дорослими щось приготувати, виростити, виготовити чи відтворити та розповісти про те, що вона робила і що нового дізналася.

VII. Загальні вимоги до конкурсних робіт

1. Конкурсна робота повинна:

- відповідати загальній ідеї та одному з напрямів Конкурсу;
- бути виконана державною мовою;
- відповідати віковим можливостям учасника;
- містити власний пошуковий, дослідницький, практичний або творчий внесок;
- не порушувати авторських прав інших осіб;
- містити посилання на використані зовнішні джерела інформації та візуальні матеріали.

2. Під час підготовки роботи учаснику рекомендується дати відповіді на п'ять основних запитань:

1. Що я досліджую?

Традицію, рецепт, обряд, зернову культуру, спосіб господарювання, родинну історію, ремесло, виріб тощо.

2. Де або від кого я про це дізнався/дізналася?

Від членів родини, жителів громади, із сімейного архіву, старих фотографій і записів, книг, музейних матеріалів, власних спостережень тощо.

3. Що я зробив/зробила самостійно?

Запитував, записував, фотографував, спостерігав, порівнював, шукав інформацію, готував, вирощував, виготовляв, відтворював тощо.

4. Що нового я дізнався/дізналася?

5. Чому це варто зберігати та передавати далі?

3. Особливо вітається використання власного, родинного та місцевого матеріалу:

- родинних історій;
- усних свідчень та інтерв'ю;
- власних спостережень;
- фотографій із сімейних архівів;
- родинних записників і рецептів;
- місцевих назв та описів традицій;
- польових записів;
- результатів власного пошуку;
- практичного відтворення традицій.

4. У разі використання усних свідчень рекомендується зазначати, від кого отримана інформація та коли вона була записана.

5. У разі використання матеріалів із книг, сайтів, публікацій та інших зовнішніх джерел необхідно зазначити використані джерела.

6. Роботи, що складаються переважно з інформації, скопійованої або переказаної з мережі Інтернет і не містять власного пошуку, дослідження, практичної діяльності чи творчого внеску учасника, не можуть отримати найвищу оцінку.

VIII. Оцінювання конкурсних робіт

1. Для всіх конкурсних робіт застосовується єдина система оцінювання. Максимальна кількість балів – 50.

Критерій оцінювання	Максимальна кількість балів
---------------------	-----------------------------

Відповідність темі та обраному напрямку Конкурсу	5
Змістовність роботи	10
Власний пошук і використання родинного, місцевого або дослідницького матеріалу	10
Самостійність та особистий внесок учасника	10
Дослідницький або творчий підхід	10
Зрозумілість і культура представлення роботи	5
Усього	50

2. Під час оцінювання журі враховує вікову категорію учасника та обраний спосіб представлення роботи.

3. Способи представлення «Дослідити і написати», «Дослідити і розповісти», «Дослідити і створити» є рівноцінними.

4. Конкурсні роботи не порівнюються за технічною складністю їх оформлення. Висока якість відеомонтажу, професійний дизайн, великий обсяг тексту або складність виготовлення виробу самі по собі не є підставою для вищої оцінки.

5. Визначальними під час оцінювання є зміст роботи, власний пошук, самостійність, використання родинного або місцевого матеріалу, особистий внесок та осмислення досліджуваної традиції.

ІХ. Збереження та популяризація результатів Конкурсу

1. Конкурс спрямований не лише на виявлення кращих робіт, а й на збирання, документування, збереження та популяризацію родинних і локальних традицій, пов'язаних із природою, господарською діяльністю, харчовою культурою, народним календарем, звичаями, обрядами та ремеслами.

2. Кращі конкурсні роботи або окремі матеріали з них можуть бути рекомендовані для подальшого представлення у Віртуальному музеї Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, на офіційних інформаційних ресурсах ДООЕНЦ, тематичних онлайн-виставках та інших освітніх і просвітницьких ресурсах.

3. За результатами Конкурсу може бути підготовлена та видана електронна збірка кращих конкурсних робіт (матеріалів) «Коло Сварога» із зазначенням авторства учасників та, за наявності, їхніх керівників.

4. Відібрані матеріали можуть використовуватися для формування та поповнення електронної колекції родинних і локальних традицій, зокрема традицій громад Донеччини, з метою їх збереження, популяризації та передавання наступним поколінням.

До електронної колекції можуть увійти:

- описи родинних і локальних традицій;
- описи календарних звичаїв та обрядів;
- родинні історії та рецепти;
- усні свідчення;
- результати пошукових, дослідницьких та етнографічних робіт;
- фотографії та відеоматеріали;
- описи традиційних технологій і ремесел;

– інші матеріали, що відповідають меті та змісту Конкурсу.

5. Відбір матеріалів для електронної збірки, Віртуального музею ДООЕНЦ, онлайн-виставок та інших форм популяризації здійснюється організаторами Конкурсу з урахуванням їх змістовної цінності, якості та відповідності меті Конкурсу.

6. Оприлюднення конкурсної роботи або окремих її матеріалів здійснюється за наявності відповідної згоди, наданої під час реєстрації на Конкурс, із дотриманням авторських прав та вимог щодо захисту персональних даних.

7. Відмова від надання згоди на подальше оприлюднення конкурсних матеріалів не впливає на участь у Конкурсі та результати оцінювання роботи.

Х. Визначення та нагородження переможців

1. Переможці Конкурсу визначаються журі за трьома напрямками з урахуванням вікових категорій учасників.

2. Спосіб представлення конкурсної роботи не утворює окремої номінації.

3. Визначальним під час підбиття підсумків є якісний рівень конкурсних робіт. Кількість переможців у кожному напрямі та віковій категорії заздалегідь не встановлюється і визначається журі за результатами оцінювання поданих робіт.

4. Журі має право:

– визначати переможців відповідно до результатів оцінювання;

– не присуджувати окремі призові місця за відсутності робіт відповідного рівня;

– у разі однакової кількості балів надавати перевагу роботі з вищим рівнем самостійності, власного пошуку та використання родинного або місцевого матеріалу;

– відзначати окремі конкурсні роботи спеціальними відзнаками журі.

5. Спеціальні відзнаки визначаються журі за результатами розгляду конкурсних робіт і не встановлюються заздалегідь як додаткові номінації.

Спеціальні відзнаки можуть надаватися, зокрема, за збереження родинної пам'яті, дослідження локальної традиції, зв'язок поколінь, оригінальність авторського пошуку, екологічне переосмислення традиції.

6. Переможці Конкурсу нагороджуються грамотами Донецького обласного еколого-натуралістичного центру.

7. Учасники Конкурсу отримують електронні сертифікати.

XI. Фінансування

Витрати на організацію та проведення Конкурсу здійснюються за рахунок коштів, не заборонених чинним законодавством України.